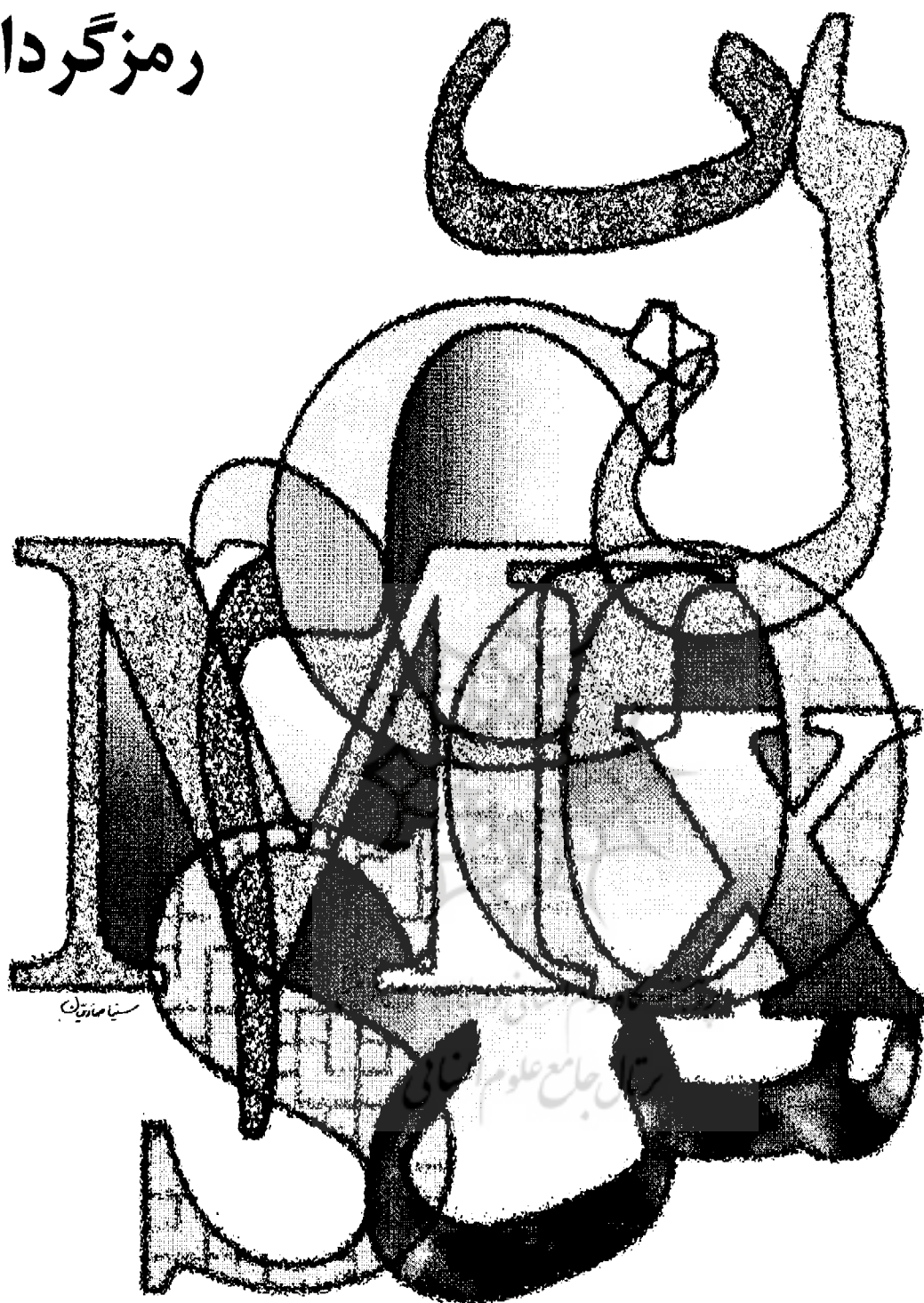

رمزگردانی:

قوانین نحوی را شامل شده است. (رجوع کنید به رومین^۲ ۱۹۸۹). سن کاف^۳ و پوپ لاک^۴ (۱۹۸۱) طی تحقیقشان دریافتند که رمزگردانی تابع دو قاعده نحوی است: قاعده

*. Code- Switching: A Signal for Topicalization
in Bilingualism

رمزگردانی عبارت است از تداخل قواعد زبانی دو زبان متفاوت در تبادل گفتاری میان دو گویشور همان دو زبان (گامپرز^۱ ۱۹۸۲). این پدیده تاکنون از دو جهت مورد بررسی قرار گرفته است: دستوری / نحوی و کاربردی / گفتمانی. در بررسی‌های کاربردی توجه به سبک سخن بوده و در بررسی‌های دستوری چارچوب تحقیقات،

نشانه برجسته‌سازی در دو زبانی*

دکتر سید محمد ضیاء حسینی

دانشیار گروه زبان‌شناسی دانشگاه علامه طباطبایی

روابط همبستگی^{۱۱} و وابستگی^{۱۲} نحوی آن جمله نباشند. تا اینجا رمزگردانی در چارچوب قواعد زبان‌شناسی مطالعه شده است، یعنی اینکه چگونه می‌توان قواعد زبان‌شناختی حاکم بر رمزگردانی را مشخص کرد. مشاهدات زیر از جهت دیگری پدیده رمزگردانی را مورد توجه قرار داده است و آن اینکه رمزگردانی چه نقش‌هایی را در گفتمان ایفا می‌کند. گامپرز (۱۹۸۲) معتقد است که رمزگردانی همان نقش‌های گفتمانی را ایفا می‌کند که گویشوران تک‌زبان با گردش از گویشی به گویش دیگر در همان زبان آن نقش‌ها را نشان می‌دهند.

بلوم^{۱۳} و گامپرز (۱۹۷۲) طی تحقیقی که در روستایی در نروژ انجام دادند به این نتیجه رسیدند که روستاییان وقتی وارد پستخانه می‌شوند، ابتدا با گویش محلی احوال‌پرسی می‌کنند و از حال وابستگان جویا می‌شوند، آنگاه با به‌کارگیری زبان معیار نروژی، کار اداری خود را انجام می‌دهند. باور بر این است که این روستاییان با گردش از گویش محلی به گویش معیار نیت خود را نشان می‌دهند که یک پدیده گفتمانی است.

نمونه بارز چنین نقش رمزگردانی در سخن مستقیم و غیرمستقیم نمودار شد. به باور گامپرز (۱۹۸۲) سخن شخص ثالث در مکالمه میان دو نفر غالباً به یک زبان دیگر بازگو می‌شود. گامپرز شاهد دختری از اهالی گینه نو بود که داستانی را از روی تصاویر کارتونی که به تازگی از ویدیو دیده بود به زبان بومی خود، توک پسیسین^{۱۴}، تعریف می‌کرد، اما سخن یکی از بازیگران را به زبان انگلیسی بیان می‌کرد. در حقیقت گفتگویی در نمایش کارتونی وجود نداشت، از این رو بیان آن بازیگر را نقل نمی‌کرد، بلکه می‌خواست از این طریق بنمایاند که سخن او به شخص ثالثی تعلق دارد و زبان انگلیسی را متناسب با موقعیت

تکواژ آزاد^۵ و قاعده برابری^۶. برپایه قاعده تکواژ آزاد، گردش از تکواژ چسبان به تکواژ آزاد امکان ندارد، مگر اینکه تکواژ آزاد به لحاظ آوایی تابع قواعد زبانی زبان تکواژ چسبان باشد. از این رو در سخن گویشوران دوزبانه اسپانیولی / انگلیسی "Flip eando" - "Flipping" امکان دارد که در آن تکواژ آزاد Flip در انگلیسی با تکواژ چسبان eando در اسپانیولی تداخل داشته باشند، اما این امکان در مورد واژه eando - Catch- منتفی است، زیرا تکواژ catch انگلیسی با قواعد زبان اسپانیولی هماهنگ نیست.

بر اساس قاعده برابری، رمزگردانی می‌تواند در محل‌هایی از سخن رخ دهد که تداخل عناصر از دو زبان متفاوت با قواعد نحوی هر یک از دو زبان همساز باشد. از این رو تداخل می‌تواند میان حرف تعریف و اسم در اسپانیولی / انگلیسی رخ دهد، زیرا هر دو زبان از قاعده ترتیب واحدی برخوردارند، اما میان اسم و صفت امکان ندارد زیرا ترتیب اسم و صفت در زبان‌های اسپانیولی و انگلیسی متفاوت است، در اسپانیولی صفت غالباً پس از اسم قرار می‌گیرد و در انگلیسی پیش از آن. به سخن دیگر، رمزگردانی تنها در جاهایی از سخن مقدور است که قواعد مربوط به عناصری که دستخوش رمزگردانی می‌شوند در هر دو زبان مشترک باشد. (نی شی مور^{۱۵}: ۱۹۸۵: ۱۹۸۶)

قاعده مهم دیگری که در چارچوب دستوری بر رمزگردانی حاکم است در تحقیق دی‌سیولو^۸ و سینگ^۹ (۱۹۸۶) به دست آمده است. اینان معتقدند که رمزگردانی تابع اصل حاکمیت^{۱۰} می‌باشد که اصلی از دستور جهان شمول است. برپایه این اصل، رمزگردانی میان عناصری در سخن رخ می‌دهد که اصل حاکمیت میان آنها برقرار نباشد. به سخن دیگر اینکه، رمزگردانی در جاهایی از جمله می‌تواند رخ دهد که عناصر مشمول این پدیده تابع

اجتماعی آن بازیگر انتخاب کرد، زیرا کارتون جامعه گینه نورا نشان نمی داد و بازیگر سفید پوست بود و لذا نمی بایستی که زبان محلی توک پسیس را می دانست. گامپرز (۱۹۸۲) معتقد است که قول مستقیم همواره به زبان بیان کننده آن زبان نقل نمی شود. به سخن دیگر، خود پدیده رمزگردانی حایز اهمیت است نه صورت زبان نقل قول مستقیم.

رمزگردانی نقش جمله پرکنی (Sentence - filler) را نیز در سخن ایفا می کند که عبارت است از افزودن جمله یا عبارتی از یک زبان در گفتمانی که اساساً به زبان دیگری جریان دارد، مانند «می دونی»، «یعنی اینکه»، که خود یک پسندیده ای در حیطه سخن کاوی است. همچنین، رمزگردانی نشانگر اهمیت دادن به نکته تازه ای در گفتگو است که در تک زبانی با تکرار نشان داده می شود. این تکرار در دوزبانگی با بیان همان نکته در هر دو زبان انجام می گیرد. یعنی اینکه گوینده در یک زبان آن مطلب را مطرح می کند و به زبان دیگر همان را توضیح می دهد. (رجوع شود به دورون^{۱۵} ۱۹۸۳ و تیم^{۱۶}، ۱۹۷۸)

رمزگردانی گاهی نشانگر آن است که گوینده مخاطب ویژه ای را مدنظر دارد. لذا در گفتگوی خود از یکی از دو زبان به زبان دیگر می گردد تا شخص معینی را مورد خطاب قرار دهد. (رجوع کنید به مک کنول^{۱۷}، ۱۹۸۸). به علاوه، رمزگردانی نشانگر آن است که گوینده عقیده شخصی خود را بیان نمی کند، بلکه نیتش آن است که همگان آن را باور دارند. به سخن دیگر اینکه گوینده عقیده شخصی خود را به یک زبان بیان می کند و برای اغنای مخاطب خود همان مطلب را به زبان دیگر که مورد قبول همگان است بازگو می کند. مانند آنگونه که ما فارسی زبانان برای اغنای مخاطب خود، مطلبی را از زبان عربی می آوریم تا بیان کنیم که موضوع مورد قبول همگان است. نوع گفتار نیز با رمزگردانی مشخص می شود. بلوم و گامپرز (۱۹۷۲) مشاهده کردند که معلمان نروژی به هنگام تدریس، زبان معیار نروژی به کار می برند ولی وقتی که می خواهند دانش آموزان درباره موضوع مورد آموزش وارد بحث شوند از گویش محلی نروژی استفاده می کنند. رومین (۱۹۸۹) طی بررسی زبان پنجابی/انگلیسی متوجه شد که گویشوران این زبان (دو زبانه ها) هر زمان که می خواهند خودمونی گفتگو کنند از زبان پنجابی و وقتی که می خواهند رسمی رفتار کنند از زبان انگلیسی استفاده می کنند. همین نقش رمزگردانی را مک کنول (۱۹۸۸) نیز گزارش داده است.

بسیاری دیگر از محققان در سراسر جهان به کشف و تجزیه و تحلیل رمزگردانی پرداخته اند: پارکین^{۱۸} (۱۹۷۴) رمزگردانی را در قبائل نایروبی بررسی کرد، دی پیترو^{۱۹} (۱۹۷۸) زبان ایتالیایی های مقیم ایالات متحده را مورد بررسی قرار داد، اسکاتن^{۲۰} (۱۹۷۸) به تجزیه و تحلیل زبان کارگران در سه شهر آفریقایی پرداخت، اسکاتن و اوری^{۲۱} (۱۹۷۷) در زبان دیگر آفریقاییان تحقیق کرد، هاسلمو^{۲۲} (۱۹۷۲) زبان سویسی های مهاجر در ایالات متحده را بررسی کرد و از این قبیل تحقیقات بسیار می توان نام برد. اما به نظر می رسد که هنوز جا دارد که در این پدیده تحقیقات بیشتری انجام گیرد. تحقیق حاضر به بررسی زبان ایرانیان مقیم ایالات متحده اختصاص دارد. هدف از این تحقیق یافتن رابطه میان رمزگردانی و مدت زمان اقامت در جامعه زبان دوم بود.

آزمودنی ها: تعداد ۱۸ نفر از ایرانیان بزرگسال که در ایالات اورلاندو^{۲۳}، لوس آنجلس^{۲۴}، لکزینگتون^{۲۵} و فیلادلفیا^{۲۶} زندگی می کردند، انتخاب شدند. مدت زمان اقامت آنان از ۵ تا ۲۲ سال بود.

روش کار: آزمودنی ها به دو گروه زیر پانزده سال (۱۵) و بالای پانزده سال (۱۵+) اقامت در ایالات متحده تقسیم شدند. تعداد ۱۳ نفر برای مدت ۱۵ سال و کمتر در آن کشور زندگی کرده بودند و ۵ نفر بیش از ۱۵ سال اقامت داشتند.

آنگاه به هر یک از آزمودنی ها یک پرسشنامه داده شد تا سن، مدت اقامت، میزان تحصیلات، وضعیت شغلی و از این قبیل اطلاعات را وارد کنند و پس از آنکه مطمئن شدند که اطلاعات دریافتی محرمانه باقی خواهد ماند، اقدام به مکالمه می کردند تا روی نوار ضبط شود که نتیجه آن ۱۸ نوار ویدئویی بود که اطلاعات آن بر پایه مدت اقامت آنان مورد مطالعه، تجزیه و تحلیل و طبقه بندی قرار گرفت.

فرضیه

مشاهده شده است که ایرانیان مقیم ایالات متحده به هنگام گفتگو به زبان فارسی به زبان انگلیسی رمزگردانی می کنند. برخی ها بیشتر از دیگران به این امر مبادرت می ورزند و برخی از انواع رمزگردانی بیش از انواع دیگر مشاهده شده است. از این رو تحقیق حاضر بر پایه دو فرضیه زیر انجام گرفت:

۱. ایرانیانی که مدت اقامت آنان در ایالات متحده بیشتر است، بیشتر رمزگردانی می کنند.

۲. الگوی رمزگردانی منوط به مدت اقامت آنان است. در این تحقیق دو گونه رمزگردانی مدنظر بوده است: درون جمله‌ای^{۲۷}، واژه یا عبارتی از یک زبان (انگلیسی) که در جمله‌ای از زبان دیگر (فارسی) به کار می‌رود و میان جمله‌ای^{۲۸}، جمله یا قضیه‌ای از یک زبان (انگلیسی) که در گفتاری از زبان دیگر (فارسی) به کار می‌رود.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

تعداد کل رمزگردانی از زبان فارسی به انگلیسی ۱۵۴۶ فقره بود، که از میان این تعداد ۱۱۳۹ فقره (۷۳/۶۷٪) درون جمله‌ای و تعداد ۴۰۷ فقره (۲۶/۳۲٪) میان جمله‌ای بوده است. یکی از آزمودنی‌ها با ۵ سال اقامت و دو نفر دیگر هر یک با ۱۰ سال اقامت، رمزگردانی میان جمله‌ای نداشتند؛ اما همه آزمودنی‌ها رمزگردانی درون جمله‌ای داشته‌اند.

گروه ۱۵- بیشتر از گروه ۱۵+ رمزگردانی درون جمله‌ای داشت و حال آنکه گروه ۱۵+ بیشتر از رمزگردانی نوع میان جمله‌ای بکار بردند. به نظر می‌رسد که این یافته شاخص، تمیز میان دو گروه در این تحقیق بوده است؛ به سخن دیگر اینکه فرضیه (۲) که می‌گوید الگوی رمزگردانی منوط به مدت اقامت آنان در جامعه زبان دوم است تأیید می‌گردد. جدول ب نشان می‌دهد که میان تعداد رمزگردانی و مدت زمان اقامت رابطه‌ای وجود ندارد. از این رو فرضیه (۱) که می‌گوید ایرانیانی که مدت اقامت آنان در ایالات متحده بیشتر است، بیشتر رمزگردانی می‌کنند رد می‌شود.

اما نگاهی دقیق‌تر به متغیرهای انفرادی آزمودنی‌ها که از طریق پرسش‌نامه به دست آمده است و در صورتی که آمار و ارقام را کنار بگذاریم، به نتایج دیگری دست می‌یابیم. آزمودنی شماره ۶ از جدول ب شخصی تحصیل کرده با موقعیت اجتماعی سطح بالایی است و مدت اقامت وی در ایالات متحده ۱۰ سال است، اما بیشترین تعداد رمزگردانی از نوع میان جمله‌ای را دارد، گرچه از گروه ۱۵+ نیست. همچنین، آزمودنی شماره ۱۵ که مردی بازرگان است و از تحصیلات سطح متوسطی برخوردار است، گرچه به گروه ۱۵+ تعلق دارد، رمزگردانی نوع درون جمله‌ای وی بیشتر است. لذا به نظر می‌رسد که عواملی غیر از مدت زمان اقامت در رمزگردانی دخیل باشند.

با توجه به نمونه‌هایی که از این تحقیق به دست آمده، می‌یابیم که انگیزش قوی این دو زبانه‌ها در رمزگردانی برجسته‌سازی^{۲۹} بوده است. به سخن دیگر اینکه

آزمودنی‌های این تحقیق به جای آنکه به منظور برجسته‌سازی، عناصر مربوط را به مکان آغازین جمله انتقال دهند که نشانه بارز برجسته‌سازی در دو زبان فارسی و انگلیسی است، اینان برای این منظور از رمزگردانی استفاده کرده‌اند.

قابل ذکر است که دو زبانه‌های فارسی / انگلیسی توجه ویژه‌ای به زبان انگلیسی دارند و آن را زبان برتر می‌پندارند. به سخن دیگر اینکه ایجاد ارتباط با استفاده از زبان انگلیسی حایز پرستیژ اجتماعی است. از این رو زبان انگلیسی به لحاظ ذهنی بیشتر از فارسی برای اینان در دسترس است. این می‌تواند دلیلی به حساب بیاید که چرا آزمودنی‌های این تحقیق در گفتگوهای خود نیت اصلی خود را به زبان انگلیسی بیان می‌کردند و از فارسی صرفاً به عنوان بستر گفتگو استفاده می‌کردند.

البته این ادعای ایده‌آلی نیست. روند مشابهی در نظام ارتباطی تک زبانه‌هایی که دسترس به گویش‌های متفاوت یک زبان دارند نیز مشاهده شده است. لاپو^{۳۰} (۱۹۷۱) رمزگردانی را در رفتار تک زبانه‌ها مشاهده کرده است. وی نمونه‌هایی از رمزگردانی را در گفتار گویشوران انگلیسی معیار که به گویش انگلیسی سیاهپوستان نیز تسلط داشته‌اند، یافته است. همچنین وولف سان^{۳۱} (۱۹۸۲) دریافت که گویشوران زبان انگلیسی برای نشان دادن تغییر صحنه در داستان نمایشی، از تغییر در زمان فعل از گذشته ساده به زمان حال ساده استفاده می‌کردند. در اینجا نیز مانند رمزگردانی، تغییر از یک زمان به زمان دیگر در سخن حایز اهمیت است، نه تفاوت معنایی این دو زمان. جالب توجه اینکه وولف سان متوجه شد که کاربرد تغییر زمان گذشته به زمان حال ساده، میان افرادی که این تغییر را به عنوان یک نشانه می‌شناختند از فراوانی بیشتری برخوردار بود، همانگونه که رمزگردانی میان دو زبانه‌ها بر پایه آگاهی آنان از نقش این پدیده در سخن به کار می‌رود.

نتیجه اینکه، تفاوت میان دو زبانه‌ها و تک زبانه‌ها صرفاً در این است که دو زبانه‌ها به منابع وسیع‌تری برای ایجاد ارتباط دسترس دارند. آنها از دو نظام ارتباطی برخوردارند و حال آنکه تک زبانه‌ها از منبع ارتباطی یک زبان استفاده می‌کنند. هر دو گروه، در جریان ایجاد ارتباط، برای نشان دادن نیت‌های گوناگون خود تغییرات زبانی را بکار می‌گیرند. دو زبانه‌ها از رمزگردانی، و تک زبانه‌ها از سبک گردانی^{۳۲}، به عنوان تظاهرات مفاهیم ذهنی خود در گفتگو استفاده می‌کنند.

جدول الف - اطلاعات دربارهٔ آزمودنی‌ها

شمارهٔ آزمودنی	سن	سالهای اقامت در ایالت متحده
۱	۲۶	۵
۲	۳۰	۵
۳	۴۱	۸
۴	۲۷	۸
۵	۲۸	۸
۶	۳۰	۱۰
۷	۳۶	۱۰
۸	۲۵	۱۰
۹	۳۴	۱۰
۱۰	۳۳	۱۲
۱۱	۳۰	۱۳
۱۲	۳۸	۱۴
۱۳	۴۳	۱۴
۱۴	۳۸	۲۰
۱۵	۴۶	۲۱
۱۶	۴۶	۲۲
۱۷	۴۶	۲۲
۱۸	۴۳	۲۲

نمونه‌هایی از رمزگردانی‌های درون جمله‌ای

۱. چقدر down payment داره؟
۲. اگر partner داشته باشه کار و شروع می‌کنه.
۳. ام‌بیل time off شده.
۴. همه زندگی perfect نیست.
۵. بستگی به mentality من داره.
۶. کارش positive است.
۷. مثل اینکه تازه approachش کرده.
۸. این یک Package است.
۹. Understandingش خوبه.
۱۰. او از زندگی چه expect می‌کنه.
۱۱. بهتره علی این را consider کنه.
۱۲. یک لحظه احساس comfortable نمی‌کنم.

نمونه‌هایی از رمزگردانی‌های میان جمله‌ای

۱. We are screwing his mind رضا فکر می‌کند که
۲. I dont care که تو می‌خواهی چه کار کنی.
۳. Take it easy کن.
۴. You are facing this family تو باید بدونی که
۵. Is this normal? آیا شما فکر می‌کنید که؟
۶. Wait a minute بهش گفتم
۷. Let him sit down به زیلا گفتم
۸. اصلاً It was not my imagination که اون تنهایی بره مسافرت.
۹. Whats going on تو نپرسیدی
۱۰. I take care of him وقتی می‌اومد خونه واقعاً
۱۱. I couldn't believe که رفت.

شماره	سال	میان جمله‌ای	درون جمله‌ای	تعداد کل رمزگردانی‌ها	میانگین رمزگردانی‌ها
۱	۵	۹	۰	۹	۶۵
۲		۱۰۷	۱۴	۱۲۱	
۳		۴۴	۵	۵۰	
۴	۸	۹۳	۹	۱۰۲	۵۴
۵		۵۶	۵۴	۱۱۰	
۶		۶	۱۲۰	۲۲۶	
۷	۱۰	۷۹	۷	۸۶	۱۲۱
۸		۴۰	۰	۴۰	
۹		۱۰۲	۳۰	۱۳۲	
۱۰	۱۲	۸۲	۱۱	۹۳	۹۳
۱۱	۱۳	۳۱	۰	۳۱	۳۱
۱۲	۱۴	۹۷	۴	۱۰۳	۵۵
۱۳		۸۷	۱۱	۹۸	
۱۴	۲۰	۴۰	۴۴	۸۴	۸۴
۱۵	۲۱	۱۱۸	۲۸	۱۴۶	۱۴۶
۱۶		۴	۱۷	۲۱	
۱۷	۲۲	۲۲	۱۹	۴۱	۳۹
۱۸		۲۲	۳۴	۵۶	

22. Hasselmo	11. coherence	1. Gumperz
23. Orlando	12. dependency	2. Romaine
24. Los Angeles	13. Blom	3. Sankoff
25. Lexington	14. Tok - Pisin	4. Poplack
26. Philadelphia	15. Doron	5. free morpheme
27. Intra-sentential	16. Tim	6. equivalence
28. Inter-sentential	17. Mc Convel	constraint
29. Topicalization	18. Parkin	7. Nishimura
30. Labov	19. Di Pietro	8. Di Sciullo
31. Wolfson	20. Scotton	9. Singh
32. Style-shifting	21. Ury	10. government

کتابنامه

- Reading: Cambridge: Cambridge University Press.
- Johnson, P. (1981): Effects on reading comprehension of language complexity and culture background of a text. *TESOL Quarterly*. 15/2.
- (1982): Effects on reading comprehension of building background knowledge. *TESOL Quarterly*. 16/4.
- Jonz, Jon (1989): Textual sequence and second language comprehension. *Language Learning*. 39/2.
- Nunan, David (1989): *Designing Tasks for the Communicative Classrooms*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Perkins, Kyle (1983): Semantic Constructivity in ESL reading comprehension. *TESOL Quarterly*. 17/1.
- Renkema, Jan (1993): *Discourse Studies*. Amsterdam: Jon Benjamins.
- Samuels, S.J. & M. L. Kamil (1984): Models of the reading process. *Interactive Approaches to Second Language Reading*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sillberstein, S (N. D): *Techniques in Reading*. Republication Version.
- Wallace, C (1988): *Learning to Read in a Multicultural Society*. Cambridge: Prentice Hall International.
- Brown, G. and G. Yule. (1983): *Discourse Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Carrell, P. L. (1984): Evidence of formal schema in comprehension. *Language Learning*. 34/2.
- (1987): Content and formal schema in ESL reading. *TESOL Quarterly*. 21/3.
- (1988): Some causes of text-boundedness and scheme interference in ESL reading. *Interactive Approaches to Second Language Reading*. Cambridge: Cambridge University Press.
- (1992): Awareness of text structures effects on recall. *Language Learning*. 42/1.
- Carrell, P. L. & J. C. Eistehold. (1983): Schema theory and ESL reading pedagogy. *TESOL Quarterly*. 17/1.
- Chen, Qin.&Janet Donin (1997): Discourse Processing of first and second language texts: Effects of Language proficiency and domain-specific knowledge. *The modern Language Journal*. 81/2.
- Cook, Guy (1997): Key concepts in ELT: schema. *ELT Journal*, 51/1.
- Emmott, Catherine (1997): *Narrative Comprehension*. New York. Oxford University Press.
- Floyd, P. & P. L. Carrell. (1987): Effects on ESL reading of teaching cultural content schemata. *Language Learning*. 37/1.
- Goodman, Kenneth (1975): *The reading process*. *Interactive Approaches in Second Language*

